

BOGØ er altid et besøg værd.

Her er rigtig meget at opleve – på alle årstider, eksempelvis kirke, oldtidsminder, forskellige skoler, mølle, havne og to vidt forskellige skove. Slå et smut ind om kirken. Kravl ind i jættestuen. Find de forskellige skoler. Besøg møllen. Og tag en tur med færgen Ida til Stubbekøbing.

1 BOGØ HAVN

I dag kan det være svært at forestille sig det myldrende liv, der engang var i og omkring Bogø Havn. Bogø- og mønboere tog tit med færgen over Grønsund til Stubbekøbing for at handle, eller gå på besøg. Og hjem igen. Der har været en leben på havnen de fleste af døgnet lyse timer. Et mylder af mennesker og dyr.

Bogø Havn blev bygget i 1943, samme år som Bogø – via Bogødæmningen – blev landfast med Møn. Og Møn landfast med Sjælland via Mønbroen. Hermed blev al færgefart til Falster koncentreret til Bogø Havn. Hårbølle Bro (Hårbølle Havn) og Grønsund Færgested mistede denne funktion. Før 1943 sejlede man til Stubbekøbing

fra det lille udskibningssted Stenkilen, fra Bogøs sydside lige overfor Stubbekøbing. Om bord på færgen kunne man møde mønboere som var kommet ombord i Hårbølle Bro (Hårbølle Havn). Også mange fra Vestmøn handlede i Stubbekøbing, det var meget nemmere end at tage den lange landevej ind til Stege.

Fra Stubbekøbing gik færgen videre til Madsnedø – hvorfra man kunne tage toget til København.

I gamle dage var der altså et mylder af færger – helt ned til robådsstørrelse – mellem Danmarks forskellige øer. Svært at forestille sig i dag, hvor landevejene er blevet meget bedre og broer forbinder de forskellige øer og landsdele. I gamle dage sagde man: vand

forbinder, land skiller. Man sejlede. I dag sejler færgen Ida mellem Bogø Havn og Stubbekøbing.

FORSLAG TIL AKTIVITETER

1. Færgen Ida sejler i sommerhalvåret stadig mellem Bogø Havn og Stubbekøbing. Tag med færgen og gå en tur i Stubbekøbing.

2. Med net og spand kan man fange mange sjove dyr i havvandet omkring Bogø Havn. Det kan betale sig at satse nede mellem de store sten.

Fra Bogø Havn går vi nordover, op mod Bogø Mølle. Undervejs passerer vi den yngste del af Bogø By – Nyby.

2 BOGØ MØLLE

Bogø Mølle er en vindmølle, som selvfølgelig er placeret på toppen af en bakke, hvor det rigtig blæser. Der har ligget mølle på Bogø i meget lang tid. Den nuværende mølle – er en hollandsk vindmølle, som blev bygget i 1852 af møller Dan, efter at den gamle stubmølle var brændt året før.

På sin vis var det rigtig fint at få udskiftet en noget gammeldags mølle med en mere moderne. På en stubmølle skal man dreje hele møllehuset op mod vinden manuelt – rundt om en træstub. På en hollandsk mølle er det kun toppen af møllehuset – møllehatten – der drejer, og dette sker automatisk. Møller Dan ejede Bogø Mølle fra 1847 til 1884, hvor møllerfamilien Breitenstein overtog den. Møllen var Breitensteins eje gennem tre generationer indtil 1965, hvor møllen ophørte med at fungere og "Møllens Venner" overtog den. Møllerfamilien boede på Møllegården nedenfor møllen.

FORSLAG TIL AKTIVITETER

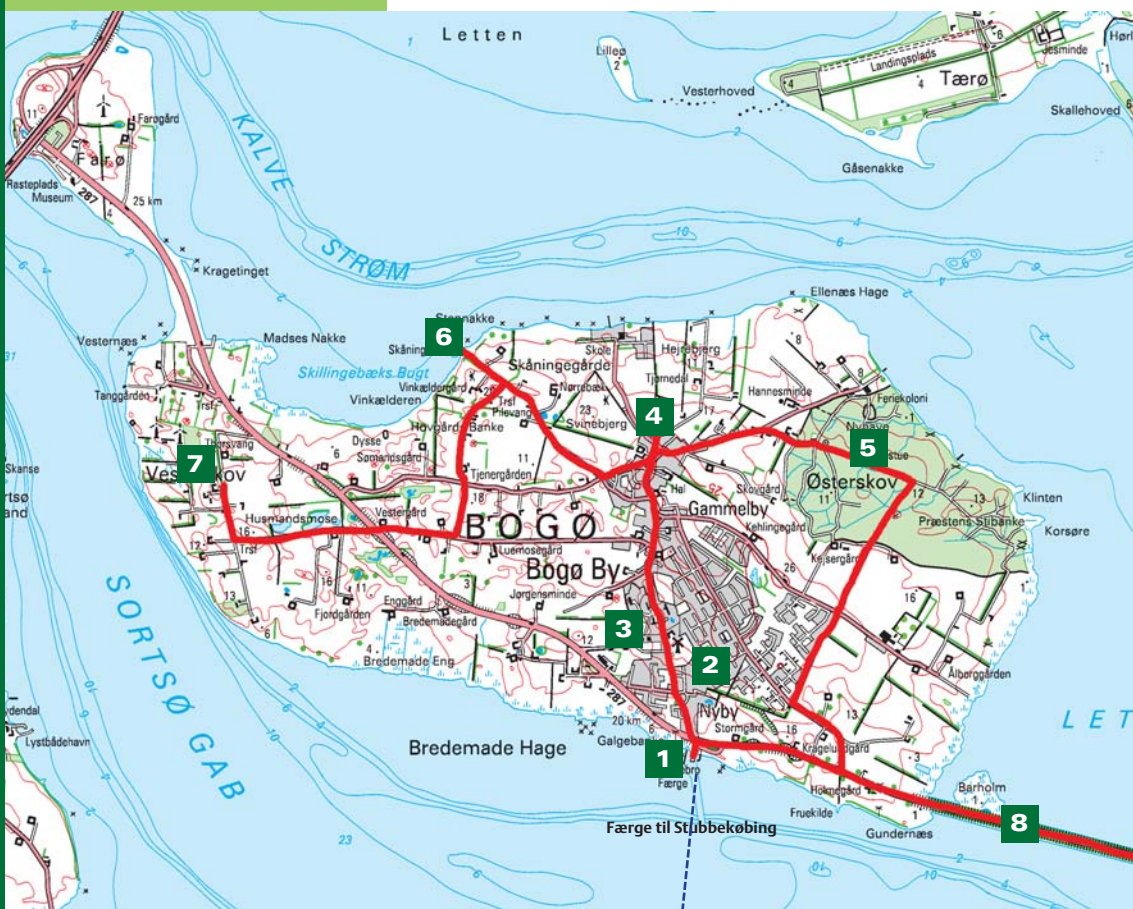
1. Besøg møllen. Møn Turistbureau kan oplyse, hvor I kan hente nøglen til møllen.

2. Find ud af hvordan den mekaniske forbindelse er mellem møllevinger – altså vind – og kværnsten – altså korn til mel. Lav en skitse.

Fra møllen fortsætter vi nordover op gennem Bogø By.

Møllen er fuldstændig restaureret, og det er rigtig spændende at komme ind og se hvordan man i gamle dage udnyttede vindkraften til at lave korn til mel. Læg mærke til hvordan der er anvendt træ i næsten alle konstruktioner, i øvrigt forskellige slags træ alt efter hvilken funktion træet havde i møllen. I gamle dage var det en god og rimeligt sikker forretning at eje en mølle – at være møller. Alle bønderne skulle have malet deres korn til mel, så mølleren var rimeligt sikker på en fast indtægt hvert år. Og den der kommer først til mølle får først malet.

Turen er ca. 8 km

Tekst: Stig Nøhr - Layout: Bj IdeReklame - Foto: DT Fotoarkiv m.fl.

3 BOGØ BY

Bogø er en søfartso og skoleø. Det afspejler sig tydeligt i Bogø By. Byen strækker sig fra havnen i syd til kirken to kilometer mod nord. Og der er mange spændende ting at opleve undervejs.

På vor vej ned gennem byen passerer vi flere nu lukkede skoler, af hvilke den tidligere navigationsskole har haft direkte tilknytning til søfarten. Rytterskolen er selvfølgelig også for længst ude af funktion. Det samme gælder den tidligere folkeskole. Men Bogø Kostskole er stadig i fuld funktion. Nu også med efterskole.

Ellers kan I lægge mærke til de mange gamle bindingsværkshuse og gårde, forsamlingshus, kro, bank, brugs og det flotte kort over øen, tegnet på gavl af sprøjtehuset. Og ind i mellem det nye og det gamle byggeri ligger huse, der fortæller om byens søfartshistorie: statelige kaptajnsvillaer og mindre skipperhuse – nogle med skibsnavne på facaderne. Sammen med havnen, sømandsgravene og navigationsskolen forstærker de indtrykket af Bogø som en søfartso.

4 BOGØ KIRKE

Bogø Kirke er fra 1200-tallet og dermed Bogøs ældste bygning. Her møder vi også øens sømandspræg – de mange sømandsgrave på kirkegården. Bogøs tilknytning til søfarten begyndte da kongen i 1696 fritog møn- og bogøboerne fra nogle af deres pligter mod, at man lod sønner oplære til sømænd.

**FORSLAG TIL
AKTIVITETER**

1. Find de forskellige skoler som ligger i Bogø By. Læs teksterne ved Rytterskole og Navigationsskole. Tag evt. fotos.
2. Find ud af hvilke butikker der tidligere har været i Bogø By ved at kigge på nogle af husene i byen.
3. Lav en tegning over kirkens grundplan. Gå en tur på kirkegården. Find sømandsgravene.

Fra kirken kan I vælge to veje rundt på øen. Mod øst til Østerskov og mod vest – via Skåningebro – til Vesterskov.

**5 BOGØ
ØSTERSKOV**

med jættestue og skovpavillon.

Bogø Østerskov er helt speciel. Det er en fællesskov, det vil sige at landmændene – og andre Bogøboere – ejer den i fællesskab. Skoven bliver drevet ved pluk-hugst og selvforyngelse. Det vil sige man kun fælder enkelttræer – plukker dem ud – og ikke store arealer. Og nye træer sår sig selv – selvforyngelse. Lidt inde i skoven ligger en fin jættestue man kan kravle ind i. I Bogø gamle skovpavillon fejres der grundlovsfest – 5. juni – hvis du skulle være så heldig at komme forbi øen på netop denne dag.

Fra Bogø Østerskov kan I følge ruten rundt som angivet på kortet, eller vende tilbage til Bogø By og herfra stikke ud til Skåningebro og Bogø Vesterskov.

**FORSLAG TIL
AKTIVITETER**

1. Lav en tegning af jættestuens grundplan, og kom med forslag til hvordan den er bygget.
2. Find så mange forskellige træarter i Bogø Østerskov som muligt og forsøg at navngive dem. Sæt dem ind i mappe, og skriv navnet på træet nedenunder.

6 SKÅNINGEBRO

Skåningebro er en lille havn bygget i 1873 som udskibningssted blandt andet for sukkerroer. Dengang havde havnen stor betydning for al transport til og fra Bogø. I dag holder mange mindre både til i haven, og med den grønne plæne, der støder op til havnearealet er det et herligt sted at spise sin frokost.

**7 BOGØ
VESTERSKOV**

Bogø Vesterskov er en skov i sin spæde vorden. Plantet i foråret 2001. Men i gamle dage lå her faktisk en stor gammel skov. Den blev fældet da kongen – Christian den 7. – i 1769 valgte at sælge Møn med omkringliggende øer. For ikke at komme under en godsejer ville Bogøs bønder ville gerne købe deres egen ø. For at skaffe penge til dette køb valgte de at fælde Vesterskoven og sælge træer. Derfor har der i mange år eksisteret en Vesterskovvej, som førte ud i det blå – ikke ud i nogen Vesterskov. Nu passer vejnavnet igen.

**FORSLAG TIL
AKTIVITETER**

1. Find så mange forskellige træarter i Bogø Vesterskov som muligt og forsøg at navngive dem. Sammenlign med de træer i fandt i Bogø Østerskov.

**8 BOGØ
DÆMNINGEN**

Fra Bogø kan I – via Bogødæmningen – vandre videre til Møn. Bogødæmningen blev bygget i 1943. Før den tid var der færgefart mellem Bogø og Møn. Færgen gik fra Ålborgbro ved Ålborggård til Lille Damme på Møn. Færgen var en mindre båd.

Passer dæmningen med forsigtighed, her er tit heftig trafik.

**FORSLAG TIL
AKTIVITETER**

1. Iagttag de mange forskellige fugle – ænder, blishøns, svaner – der ofte holder til i vandet omkring Bogødæmningen. Navngiv fuglene.
2. Forsøg at fange ørred i det strømfyldte vand der løber gennem åbningen i dæmningen.

BOGØ

Tekst: Sigris Wøhr - Layout: Bjørn Bekke - Foto: DT Fotoarkiv m.fl.

MØN TURISTBUREAU

Storegade 2, DK-4780 Stege · Tel.: +45 55 86 04 00 · Fax +45 55 81 48 46
e-mail: info@visitmoen.com · www.visitmoen.com

MØN TURISTBUREAU

Denne folder er fremstillet med tilskud fra EU kommissionens InterReg IIIA program.

